

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

1671.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

I.

Idololatria.

Vide v. *Decalogus, Superstitia.*

1. **I**dololatria (sic dicta ab ido'lo) est peccatum, quo honor seu cultus Dei tribuitur creaturæ, estque peccatum gravissimum ex suo genere; ita ut ab hoc peccato non excusetur metu mortis, imò neque ignorantia; quia recta ratio evidenter dicit non esse colendam creaturam loco Dei. *tom. 1. circa primum Decalogi præceptum, disp. 3. q. 5. punct. 2. nu. 1. & seq.*

2. Ficto animo colens idolum metu mortis, peccat, & committit idololatriam externam, quæ intrinsecè mala est *ib. n. 5.*

Ieiunium.

Vide v. *Peccatum.*

1. Jejunium Ecclesiasticum est voluntaria abstinencia à cibo juxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptam consuetudinem. Dicitur jejunium abstinencia à cibo, qui principaliter institutus est contra famem, sive cibus sit densus, ut panis, caro, &c. sive liquidus, ut lac, jusculum, amidum amygdalarum, &c. & non sumitur per modum medicinæ, vel ad conservandam vocem, vel pellendum oris foetorem. *tom. 1. de præceptis Ecclesiæ, disp. ult. quest. 1. punct. 1. n. 6. & 7.*

2. Qui sapius bibit in die jejunii ad expellendam famem, non peccat mortaliter contra præceptum jejunii; fieri tamen potest, ut delictum committat contra temperantiæ virtutem, detque causam ebrietati, quæ, per se loquendo, intrinsecè mala est. Tunc autem cognoscitur quis esse ebrius, quando ratio intercepta est, & prudentia ita consopita, ut vino temulentus non advertat quid agat, & bonum à malo non discernat. *ib. n. 4. & 8.*

3. Tempore jejunii abstinendum est à carnibus. Per carnes autem intellige illas, quæ à piscibus contradistinguuntur, juxta communem Christianorum usum aut Medicorum judi-

judicium. An verò tempore jejunii abstinendum sit à lacti-
ciniis standum est legitimæ locorum consuetudini. *ib. punct.*

2. n. 1 & 2

4. Obtinens privilegium comedendi carnes in die jeju-
nii, per se loquendo, tenetur abstinere à multiplici refectio-
ne, modò aliunde non excusetur. Neque adveniente neces-
sitate comedendi cibos vetitos in die jejunii petenda est li-
centia, modò necessitas evidens sit & certa: quòd si dubite-
tur de sufficientia necessitatis, petenda est licentia ab Epi-
scopo, vel parochò, si Episcopus commodè adiri nequeat.
ib. n. 3 & 5.

5. Qui vovit jejunium, aut cui jejuniur à Confessario in-
junctum est, vel à Papa in Jubilæo, potest extra Quadrage-
simam vesci lacticiiniis, aut aliis cibis, qui juxta locorum con-
suetudinem permittuntur in quatuor temporibus anni, &
pervigiliis Sanctorum *ib. n. 6.*

6. Qui ventrem valde replet, satisfacitne præcepto jeju-
nii? Satisfacit modò abstineat à cibis vetitis, & à multiplici
refectione. *ib. n. 7.*

7. Unica refectio præcipitur in die jejunii, consequenter
unica refectio sumenda est, & abstinendum est à multiplici
refectione. Dicitur, *refectio*, quia licita est refectiuncula in
vesperis, modò non adsit excessus in cibi quantitate, habito
respectu ad personam & regionum constitutionem; & hæc
refectiuncula non potest sine veniali, præcisa tamen causa
legitima, transferri in tempus matutinum. Quod attinet ad
cibi qualitatem sumendam in hac refectiuncula, præter u-
vas, nuces, poma, vel alia ex saccharo, aut melle confecta, li-
cite etiam sumi potest jusculum (modò non sit ex coctis ci-
bis qui tempore jejunii interdiciuntur,) & comedi pisculus,
aut exigua pars piscis majoris; imò multæ res in eadem re-
fectiuncula degustari possunt, modò cibi quantitas non ex-
cedatur, & refectiuncula non efficiatur cœna, nec aliud præ-
ceptum obstat. Et non solùm à mortali, verùm etiam à ve-
niali excusari potest, qui ob urbanitatem, vel preces amici,
vel ne potus noceat, exiguum quid sumit in die jejunii: ex-
gr. duas castaneas, duos ficus, vel quid simile, ut fieri potest,
dum amicus amicum visitat in die jejunii. *ib. punct. 3. n. 1. &*
seq.

8. Qui sæpius comedit in die jejunii, peccat solùm mor-
taliter in secunda refectioe, modò non vescatur cibis veti-
tis.

tis. Item qui sæpius comedit in die jejunii, non advertit esse diem jejunii, tenetur posita advertentia jejuni ad hoc jejunare *ib. n. 7. & 8.*

9. Invitans alium ad cœnandum secum in die jejunii, peccat, etiam si invitatus non teneatur jejunare. *ib. n. 9.*

10. Pœnitens in exprimendis peccatis violatione jejunii perpetratis, tenetur aperire an jejunii præceptum violaverit anticipatione horæ, an multiplici refectioe, & an ciborum vitiorum, cum hæc sint diversa. *ib. n. 11.*

11. Circumstantia & conditio temporis in refectioe laudanda in die jejunii, non tanti æstimatur ab Ecclesia, ut aliquando commutari possit, cum ea antiquitus vespere meretur, & nunc sumi soleat circa meridiem; quamvis de causa, ut causa itineris suscipiendi, licitum est refectioem anticipatè sumere, cum circumstantia temporis non deatur de substantia jejunii. *ib. punct. 4 n. 1. & seq.*

12. Qui privilegium prandendi ante horam consuetudine obtinuit, aut horam prandendi antevertit, tenetur servare jejunium quoad reliqua. *ib. n. 5.*

13. Obligatio jejunii potest per consuetudinem legitimam induci & auferri, Quilibet Christianus compos rationis, completo vigesimo primo anno tenetur servare jejunium ab Ecclesia præscripta & præcepta; neque potest quis per alium jejunare, quia obligatio jejunii est personalis; quamquam potest aliquis pro alio ita jejunare, ut satisfactio jejunii profit illi pro quo jejunavit. *ib. punct. 5. n. 2. & punct. 6. n. 1. & 2.*

14. Qui aliquo die jejunare non potest, non tenetur aliquid loco jejunii facere, vel alio die jejunare, nisi forte virtute alicujus privilegii transfulerit jejunium in alium diem, quo privilegio gaudere fratres Minores afferit Rodriques *in summ. 1. part. cap. 23. n. 1. sub finem.* In jejunio debito ex toto standum est intentioni votantis, qui legem sibi & obligationem imponit. *ib. punct. 6. n. 3. & 4.*

15. Religiosi non tenentur ad jejunia ab Episcopis instituta, vel per consuetudinem particularem introducta; sed ad recepta per consuetudinem generalem, quia consuetudo generalis omnes generaliter obligat, ergo etiam religiosi. *ib. n. 5.*

16. Viatores & adventæ, per se loquerido, non tenentur jejunia locorum per quæ transeunt, nisi de re verint eo loco majore anni parte commorari. *ib. n. 6.*

Causa excusantes à jejunio.

17 Impotentia tam physica quam moralis excusat à jejunio Excusantur similiter infirmi & convalescentes, feminae gravidae, (hæ tamen non excusantur à carnibus; nisi forte sit vehemens appetitus) senes septuagenarii, imò & sexagenarii, quando valde debiles sunt; pauperes quoque non habentes alimentum sufficiens ad unicam refectioem excusantur & pueri, adolescentesque qui vigesimum primum annum nondum compleverunt, modo non sint religiosi professi; tenentur tamen à cibis vetitis abstinere. Item gravis labor excusat à jejunio, consequenter fabri ferrarii, vel lignarii, agricolæ, cæmentarii, extorres, pistores, futores excusantur à jejunio, dum serviliter laborant, etiam si necessitatem non habeant serviliter laborandi. Excusantur præterea longum iter pedestre, v.g. quindecim aut viginti miliarium suscipientes; secus dicendum de barbitonforibus, sartoribus pictoribus & scholaribus, qui ob laborem præcisè non excusantur. *ib. pur. ult. n. 1. & seq.*

18. Denique non tenetur ad jejunium, qui officio suo fungi non potest cum jejunio; & opera pietatis quæ cum jejunio præstari non possunt, excusant à jejunio. *ib. n. 13.*

19. Præterea à jejunio excusatur similiter uxor, quæ ob timorem prave valetudinis, aut deformitatis, vel metu viri non permittitur jejunare; Secus si non permittatur jejunare in contemptum Ecclesiæ, aut religionis; quia Ecclesia sicut non præsumitur velle impedire opera necessaria, ita neque opera debita. *ib. n. 14.*

20 Non excusatur à jejunio, qui magis vexatur tentationibus carnis jejunando, quam non jejunando; quia hujusmodi tentationes per accidens sequuntur: nec est malum vexari à tentationibus, sed vinci; vinci autem possunt aliis modis quam omissione jejunii. *ib. n. 15.*

21. Petes, an qui die jejunii complet vigesimum primum annum, teneatur eo die jejunare? Non tenetur, nondum completa hora, quæ complet vigesimum primum annum. Qui verò rationabiliter dubitat an expleverit vigesimum primum annum, non tenetur ad jejunium Ecclesiasticum; secus dicendum de eo qui dubiam habet non jejunandi causam, is enim tenetur jejunare, nisi dispensationem obtineat;

vel nisi dubium deponat consilio parochi, vel Confessorii
vel alterius viri boni. *ib. n. 16. & 17.*

22. Denique qui jejunium bona fide non servat, putans
justam non jejunandi causam habere, non peccat ut dictum
est. *ib. n. 20.*

Vide v. *Peccatum.*

A D D I T I O.

Natali Christi incidente in feriam sextam, non potest
eo vesci carnibus voto, aut professione impeditus, nisi dis-
pensetur. Potest autem dispensare, qui potest in voto, aut
regula, etsi quidam id negant. *c. explicari de obser jejun. V. B.*
Medin. 1. c. 14 §. 10. Nava. c. 21. n. 11. Azor. l. c. c. 2. q. 13. Cord.
q. 169. Sylv. jejunium q. 10.

Etiā Dominico die jejunare licet, ob devotionem; ce-
vendum tamen scandalum. *Nav. l. c. n. 17. in fin. Bell. l. 6. Azor.*
l. c. cap. in fin. Med. q. 10. de jejun.

Jejunium non violat potus aquæ, aut vini, etiam si quid
datur, ne potus noceat, nec quæ sumuntur per modum me-
dicinæ, vulgo electuaria, nec cibi prægustatio, ut sit à coenæ
aut pincerna, nec jentaculum vespertinum pro more sum-
ptum, vel ex causa sumptum manè, dilato in vesperum præ-
dico, nec ova, aut lacticiuia extra Quadragesimam, ubi est
consuetudo; nec si quid statim finito prædico parum e-
rogatus, ut sit ab amico comedente, illud enim pars prædico
censetur, nec si horam prædico ex causa prævenias, ut iter fac-
cturus, aut propter hospitem. *Vid. l. c. n. 13. Nec jentaculum.*
Nav. l. c. vid. Carbon, de præcept Eccles. Beia, cas. 3. Azor. l. 7. c.
8. dilato) Azor. l. c. c. 8. Nec ova; vid. Nav. l. c. n. 15.

Tres aut quatuor panis uncia conceduntur pro jentacu-
lo. *Azor. l. c.*

Puer ante usum rationis potest vesci carnibus die jejunii,
quia non est legi subiectus. *Cord. cas. 6. Azor. l. c. n. 28. q. 3.*

Quadragesima, Quatuor tempora, vigilia Nativitatis
Pentecostes, Assumptionis B Virginis, omnium Sanctorum,
Apost. Petri & Pauli S. Joannis Apost. SS. Philippi & Jacobi
S. Laurentii, sunt jejunia populo Christiano, sunt alia in
quibusdam locis peculiaria.

Sine jejunio à carnibus, & lacticiiniis in Dominicis Qua-
dra-

dragesimæ, non à lacticiis diebus Veneris, & Sabbathis per annum, abstinendum est.

Excusantur à legē jejunii morbo affecti, debiles, senes, gravidæ, & lactantes, quibus unica comestio non sufficit & vetiti cibi nocent.

Excusantur pauperes sufficiens prandium non habentes, & qui magnis laboribus operam dant, si labores, ratione officii vel in utilitatem Reip. vel ad damnum proprium, aut proximi temporale, seu spirituale vitandum suscipiantur. Sutores, & alii artifices corpus parum exercentes, non excusantur.

Excusantur piis operibus ex officio, vel obedientia operam dantes, ut Concionatores, lectores, confessarii, & alii, si utrumque præstare nequeant.

Cum ex voto suscipitur peregrinatio, quæ commodè in aliud tempus differri nequit, excusat à jejunio, quæ etiam ex magna devotione, si adsit confessarii consilium, & quæ ad damnum temporale fugiendum. Excusatur etiam vir uxori debitum reddere non potens, & uxor cœnans ad vitandas rixas cum viro, dum is in fidei contemptum non cogat illam ad violationem jejunii, tunc enim moriendum potius.

Habens causam dubiam excusantem petat declarationem à confessario, vel à docto viro, vel à medico, vel ab Episcopo. Medici tamen ne prodigi sint in hac re.

Pœnitentem bona fide putantem se habere justam causam non jejunandi, quæ iusta non sit, de mortali non damnet confessarius, nec à bona fide retrahat, sed hortetur, ut periculum jejunandi faciat.

Ignorantia.

Ignorantia probabilis juris, vel facti excusat à pœna legis humanæ, interdum etiam eum non excusat à peccato, ut cum quis peccat, sed ignorat ob id positam à lege pœnam exigentem scientiam, tunc enim abest contemptus legis. De ignorantia, multa Azor. *l. c.* 12. 13. 14. & 15. vid. Tolet. *l. 1. c.* 7 n. 6. Nav. *c. 23. n.* 44 si sit iusta, non affectata, non crassa. *A peccato*) Nav. *1. c. n.* 46.

Imago.

Imaginem Christi sculperè humi in lapide, sub gravissima pœna